

STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Langvarigt fra- vær, sygeun- dervisning, hjemmeunder- visning og børn uden for under- visningstilbud

Børne- og Undervisningsministeriet

Indhold

1. Opsummering	4
1.2 Begrebsafklaring	6
2. Metodisk tilgang	7
2.1 Om spørgeskemaundersøgelsen	7
2.2 Spørgeskemaets metode	7
3. Langvarigt skolefravær	9
3.1 Adgang til fraværdata og systematisk opfølgning	9
3.2 Kommunernes vurdering af de typiske årsager til langvarigt fravær	11
3.3 Kommunernes vurdering af deres praksis for fraværregistrering	11
4. Sygeundervisning	13
4.1 Omfanget af sygeundervisning	13
4.2 Kommunens vurdering af praksis for sygeundervisning	14
4.3 Udfordringer med at iværksætte sygeundervisning	14
4.4 Anvendelse af fjernundervisning som del af sygeundervisning	16
5. Hjemmeundervisning	17
5.1 Omfanget af hjemmeundervisning	18
5.2 Længden på hjemmeundervisning	18
5.3 Årsager til hjemmeundervisning	19
5.4 Veje ind i hjemmeundervisning	19
5.5 Tilsyn med hjemmeundervisning	20
5.6 Konklusion på baggrund af tilsyn med hjemmeundervisning	21
6. Børn uden for undervisningstilbud	22
6.1 Omfanget af børn uden for undervisningstilbud	23
6.2 Tidligere indskrevne tilbud for børn uden for undervisningstilbud	23
6.3 Årsager til, at børn er uden for et undervisningstilbud	24
6.4 Opsporing af børn uden for undervisningstilbud	25
7. Perspektivering til tidligere undersøgelse	26
7.1 Resultater fra Rambølls undersøgelse af hjemmeundervisning, fravær og børn uden for undervisningstilbud	26
7.2 Langvarigt fravær	26
7.3 Sygeundervisning	27
7.4 Hjemmeundervisning	27
7.5 Børn uden for undervisningstilbud	28

1. Opsummering

Baggrund for undersøgelsen

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) er optaget af kommuners og skolars udfordringer med, at flere børn og unge har det vanskeligt i almenundervisningen og fx har behov for specialundervisning, har langvarigt skolefravær og har svært ved at vende tilbage til skolehverdagen. En stor del af disse børn og unge modtager i kortere eller længere tid sygeundervisning i folkeskolen og fri- og privatskoler eller modtager hjemmeundervisning, som kommunerne har ansvar for at føre tilsyn med. STUK har derfor gennemført en undersøgelse af kommunernes praksis for håndtering af langvarigt bekymrende skolefravær, sygeundervisning, tilsyn med hjemmeundervisning og opfølgning på børn uden for undervisningstilbud.

Formålet med undersøgelsen er at give STUK viden om, hvordan kommunerne håndterer disse komplekse problemstillinger. Denne indsigt skal styrke styrelsens vejledning og understøttelse af kommunerne og derved bidrage til, at alle børn sikres nødvendig støtte og adgang til et relevant undervisningstilbud.

Kommunernes praksis for håndtering af elever med langvarigt skolefravær, sygeundervisning, hjemmeundervisning og børn uden for skoletilbud

Langvarigt skolefravær

- **Systematiske drøftelser om fravær:** 46 % af kommunerne svarer, at de har systematiske drøftelser om elevfravær med den enkelte skole baseret på skolens fraværdata, imens 36 % af kommunerne er delvist enige heri.
- **Adgang til fraværdata:** Næsten alle kommuner (93 %) svarer, at de er enige eller delvist enige i, at de har adgang til skolernes fraværdata og mulighed for at trække disse informationer direkte.
- **Fast grænse for opfølgning på fravær:** 41 % af kommunerne har fastsat en grænse for, hvor mange fraværsgange en elev skal have, før forvaltningen følger op.
- **Kommunernes vurdering af typiske årsager til langvarigt fravær:** Kommunerne vurderer, at de mest hyppige årsager til langvarigt skolefravær er psykiske lidelser (83 %), personlige udfordringer, som skoletræthed (53 %) og sociale udfordringer i skolen (40 %).
- **Praksis for fraværregistrering:** 27 % af kommunerne svarer, at der er en ensartet fraværregistrering på tværs af skolerne i kommunen. 48 % er delvist enige i dette.

Sygeundervisning

- **Omfang:** Næsten halvdelen af kommunerne ser en stigning i behovet for sygeundervisning.

-
- **Praksis:** Kun 13 % af kommunerne vurderer, at de har en god praksis for sygeundervisning. 79 % rapporterer om finansieringsudfordringer, og 62 % har vanskeligheder med at afsætte medarbejderressourcer.
 - **Anvendelse af fjernundervisning:** I 68 % af kommunerne bruger en eller flere skoler fjernundervisning som en del af sygeundervisningen.

Hjemmeundervisning

- **Omfang:** Antallet af hjemmeunderviste børn er tredoblet siden 2017. I juni 2024 er der 1553 hjemmeunderviste børn i de kommuner, der har deltaget i undersøgelsen.
- **Varighed:** 56 % af kommunerne rapporterer, at hjemmeundervisning typisk varer 2-3 år. Kun 7 % rapporterer, at den varer hele skoletiden.
- **Årsager:** Kommunerne angiver forældrenes politiske eller pædagogiske overbevisning (67 %) og barnets mistrivsel i skolen/et traditionelt skolemiljø (60 %) som de mest almindelige årsager til hjemmeundervisning.
- **Tilsyn:** 2/3 af kommunerne bruger distriktsskolen til tilsyn med hjemmeundervisning i distriktet. 29 % anvender kommunale konsulenter. Tilsynets frekvens varierer.

Børn uden for undervisningstilbud

- **Omfang:** I juni 2024 er der 644 børn uden for undervisningstilbud, blandt 34 kommuner,
 - **Tidligere tilbud:** 56 % af kommunerne rapporterer, at børnene tidligere har været i folkeskolens almene klasser.
 - **Årsager:** Kommunerne angiver psykiske udfordringer (51 %), manglende henvendelse efter flytning (39 %) og ventetid på specialtilbud (34 %) som de mest udbredte årsager til, at børn er uden for et undervisningstilbud.
 - **Opsporing:** Opsporing af børn, der er uden for et undervisningstilbud, sker primært via forvaltningens elevadministrative systemer. 67 % anvender flere metoder til opsporing.
-

1.2 Begrebsafklaring

Langvarigt fravær

Reglerne om fravær i folkeskolen skelner mellem lovligt fravær (ekstraordinær frihed, godkendt af skolens leder), ulovligt fravær og sygefravær. Denne undersøgelse fokuserer på kommunernes praksis i relation til elevernes samlede fravær på tværs af de fraværskategorier, som skolerne bruger til registrering af fraværet. Det er fordi, at langvarigt fravær kan være bekymrende, uanset om det registreres som sygdom, lovligt eller ulovligt fravær. Årsager til langvarigt fravær skyldes ofte faktorer, der både kan relatere sig til elevens mistrivsel i skolen, i hjemmet eller udfordringer hos eleven selv og vil således ofte i praksis blive registreret på tværs af de tre fraværskategorier.

Sygeundervisning

Reglerne om sygeundervisning gælder for folkeskoler og frie grundskoler. Skolerne har pligt til at give sygeundervisning til elever, der har et længerevarende sygefravær i folkeskolen. Sygeundervisningen kan foregå i hjemmet og på et sygehus, afhængig af hvor eleven befinder sig.

Hjemmeundervisning

Hjemmeundervisning, som defineret i henhold til fri- og privatskolelovens kapitel 8, § 34, foregår typisk i barnets hjem og varetages som regel af forældrene. Kommunerne har ansvaret for tilsynet med hjemmeundervisning, og dette kapitel undersøger derfor, hvordan og hvor ofte kommunerne fører tilsyn med de hjemmeunderviste børn.

Børn uden for undervisningstilbud

Børn uden for undervisningstilbud defineres i undersøgelsen som børn, der i mere end tre uger uden for ferieperioden, ikke er indskrevet i et undervisningstilbud, og hvor forældrene ikke har givet meddelelse til kommunen om, at de hjemmeunderviser barnet. Denne definition er den samme, som bruges af Rambøll 2018¹.

¹ Undersøgelse af hjemmeundervisning, fravær og børn uden for undervisningstilbud (Rambøll 2018).

2. Metodisk tilgang

Kapitlet opridses kort undersøgelsens metodiske tilgang.

2.1 Om spørgeskemaundersøgelsen

STUK har i perioden maj til og med august 2024 gennemført en national spørgeskemaundersøgelse af kommunernes praksis for håndtering af langvarigt bekymrende fravær, sygeundervisning, hjemmeundervisning og opfølgning på børn og unge uden for et undervisningstilbud.

Formålet med undersøgelsen var at få viden om følgende tematikker:

- *Langvarigt fravær*: kommunernes praksis for at følge op på elever med langvarigt fravær, understøttelse af skolerne i dette og vurdering af årsager til fraværet.
- *Sygeundervisning*: udfordringer og eventuelle gode erfaringer med understøttelse af skolernes iværksættelse af sygeundervisning.
- *Hjemmeundervisning*: omfanget af børn/unge, som modtager hjemmeundervisning og viden om kommunens praksis for tilrettelæggelse af tilsynet med hjemmeundervisning.
- *Børn og unge uden for et undervisningstilbud*: omfanget af børn og unge, som for en periode ikke er indskrevet i et undervisningstilbud samt viden om kommunernes opfølgning på dem.

2.2 Spørgeskemaets metode

Spørgeskemaet blev udsendt til alle landets kommunale forvaltninger med ansvar for skoleområdet. Spørgeskemaundersøgelsen er udarbejdet med baggrund i en spørgeskemaundersøgelse af de samme tematikker, foretaget af Rambøll for Børne- og Undervisningsministeriet (Rambøll 2018²). Derfor er der nogle spørgsmål, som er identiske, og dette muliggør en sammenligning af resultaterne. Disse sammenligninger og perspektiveringer er beskrevet i kapitel 7. Svarprocenten er sammenlignelig med den lignende undersøgelse, som Rambøll foretog i 2017. Der er dog skævheder med hensyn til, hvilke kommuner der besvarede spørgeskemaet, hvor mindre kommuner fra Sjælland er underrepræsenteret. Derfor kan resultaterne ikke nødvendigvis generaliseres til at dække samtlige kommuner.

Spørgeskemaet blev pilottestet i to kommunale forvaltninger før udsendelse. Dataindsamlingen forløb fra april 2024 til og med august 2024.

² Undersøgelse af hjemmeundervisning, fravær og børn uden for undervisningstilbud (Rambøll 2018).

Om svarprocenten af spørgeskemaet

- Spørgeskemaundersøgelsen opnåede en svarprocent på 80,6 %, hvilket svarer til, at 79 ud af 98 kommuner deltog.
- Flere kommuner har kun besvaret dele af spørgeskemaet, hvilket medfører, at antallet af svar varierer for de enkelte spørgsmål. Derfor rapporteres svarantallet særskilt for hvert spørgsmål.

3. Langvarigt skolefravær

Dette kapitel omhandler kommunernes praksis for håndtering af og opfølgning på elever med langvarigt skolefravær. Kapitlet belyser også kommunernes vurdering af de mest almindelige årsager til langvarigt fravær.

Opsamling: kommunernes praksis for håndtering af langvarigt skolefravær

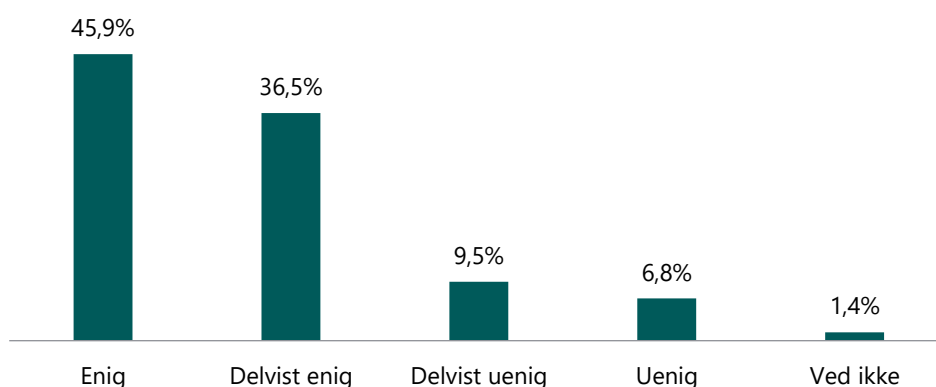
- **Systematiske drøftelser om fravær:** 46 % af kommunerne er enige i, at de har systematiske drøftelser om elevfravær med den enkelte skole baseret på skolens fraværdata, imens 36 % af kommunerne er delvist enige.
- **Adgang til fraværdata:** Næsten alle kommuner (93 %) svarer, at de er enige eller delvist enige i, at de har adgang til skolernes fraværdata og mulighed for at trække disse informationer direkte.
- **Fast grænse for opfølgning på fravær:** 41 % af kommunerne har fastsat en grænse for, hvor mange fraværsgange en elev skal have, før forvaltningen følger op.
- **Kommunernes vurdering af typiske årsager til langvarigt fravær:** De mest hyppige årsager til langvarigt skolefravær er psykiske lidelser, personlige udfordringer (som skoletræthed) og sociale udfordringer i skolen.
- **Praksis for fraværregistrering:** 27 % af kommunerne svarer, at der er en ensartet fraværregistreringspraksis på tværs af skolerne i kommunen. 48 % er delvist enige i dette.

3.1 Adgang til fraværdata og systematisk opfølgning

93 % af kommunerne har svaret, at de er enige eller delvist enige i, at forvaltningen har adgang til skolernes fraværregistreringer og mulighed for selv at trække data. 5 % har angivet, at de ikke ved det, og 1 % var uenig.

Kommunernes tilgange til at følge op på fraværet på skolerne varierer. Der er 46 % af kommunerne, der er enige i, at de har systematiske drøftelser om elevfravær med den enkelte skole, som er baseret på skolens fraværdata, imens 36 % af kommunerne er delvist enige i dette. Dette er illustreret i figur 1.

Figur 1. Forvaltningen har systematiske drøftelser om elevfravær med den enkelte skole baseret på skolens fraværdata.

Anm.: 73 kommuner har besvaret spørgsmålet om, hvorvidt forvaltningen har systematiske drøftelser om elevfravær med den enkelte skole baseret på skolens fraværdata.

Fast grænse for opfølgning på fravær

41 % af kommunerne angiver, at de har en fastsat grænse for, hvor mange fraværsgange en elev skal have, før forvaltningen følger op, imens 23 % svarer, at de er delvist enige i dette. Det skal i den sammenhæng bemærkes, at forvaltningerne her er blevet spurgt til opfølgningen på elevers samlede fravær på tværs af ulovligt fravær, lovligt fravær (ekstraordinær frihed) og sygefravær. Da skolerne allerede er forpligtede til at følge op og kontakte forældre i tilfælde af henholdsvis elevers ulovlige fravær og sygefravær (jf. reglerne om fravær i folkeskolen og reglerne om sygeundervisning), kan det evt. forklare, hvorfor nogle forvaltninger ikke vurderer det nødvendigt med en fastsat grænse for, hvornår de evt. skal følge op.

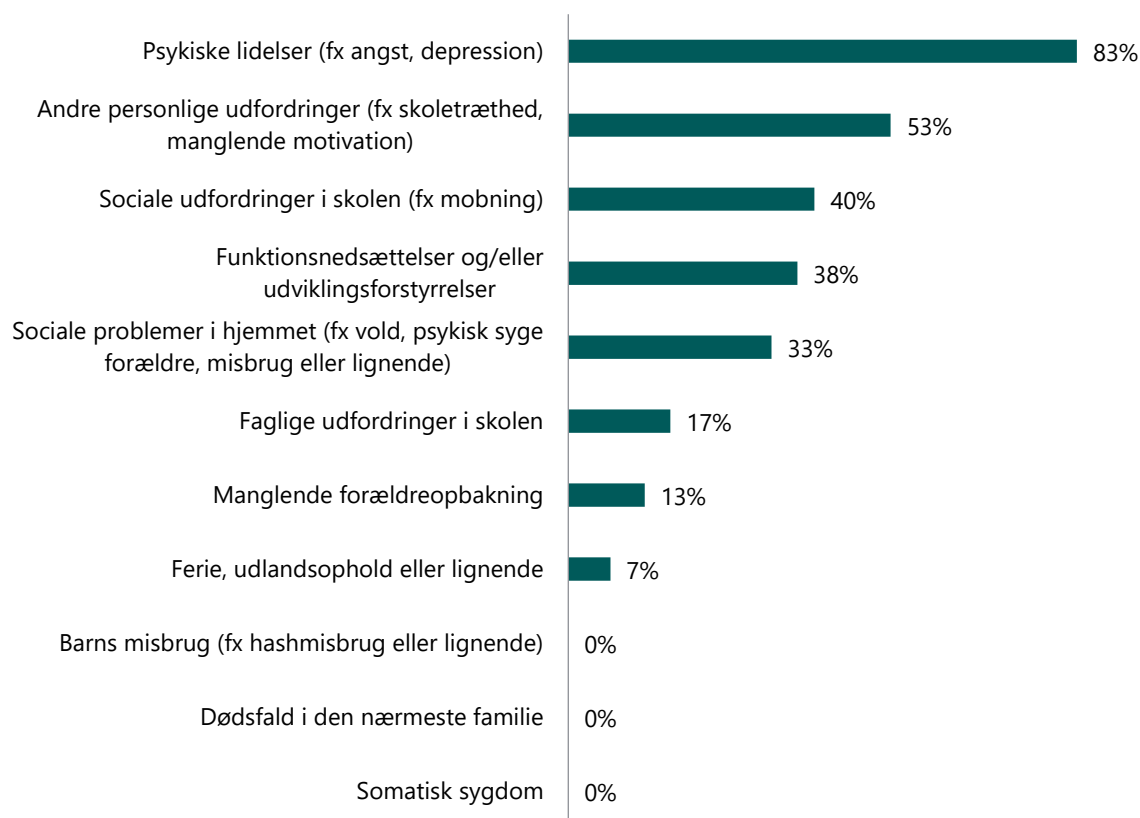
Forvaltningens understøttelse af skolers arbejde med elever med langvarigt fravær

Forvaltningernes rolle i at understøtte skolernes opfølgning på elever med langvarigt fravær varierer. 32 % af kommunerne er enige og 47 % er delvist enige i, at de systematisk understøtter skolernes opfølgning på elever med langvarigt fravær, mens 20 % er enten delvist uenige eller uenige heri. Dette indikerer, at når det kommer til de elever, som har udviklet langvarigt fravær, er det fortsat ikke alle kommuner, der har etableret faste arbejds gange til at støtte skolerne i at håndtere disse situationer.

3.2 Kommunernes vurdering af de typiske årsager til langvarigt fravær

Kommunerne har angivet de tre mest typiske årsager til langvarigt skolefravær. Dette er illustreret i figur 2. Klart flest kommuner (83 %) nævner psykiske lidelser, såsom angst og depression som en typisk årsag til langvarigt fravær. Af andre hyppige årsager nævner 53 % af kommunerne personlige udfordringer, såsom skoletræthed og manglende motivation, og så angiver 40 % af kommunerne, at sociale udfordringer i skolen herunder mobning er en typisk årsag til langvarigt fravær.

Figur 2. Hvilke tre begrundelser er ud fra din vurdering de typiske årsager til langvarigt skolefravær i jeres kommune?

Anm.: 72 Kommuner har besvaret spørgsmålet, hvor de vurderer de typiske begrundelser til langvarigt skolefravær. Kommunerne har angivet op til tre årsager, hvorfor figuren summerer op til mere end 100.

Nogle af de årsager til langvarigt fravær, som en del kommuner også nævner som typiske, er funktionsnedsættelser og udviklingsforstyrrelser (38 %) og sociale problemer i hjemmet (33%). Faglige udfordringer i skolen (17 %) og manglende forældreopbakning (13 %) angives i langt mindre grad som hyppige årsager.

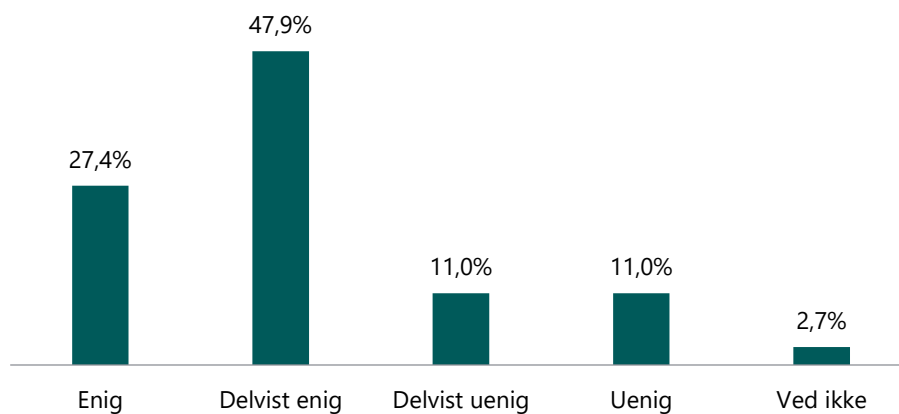
Ingen kommuner nævner somatiske sygdomme, dødsfald i nærmeste familie eller barnets misbrug som hyppige årsager, men derfor kan de godt forekomme som sjældne årsager, der kan have en indvirkning på langvarigt fravær, ligesom at der kan være flere overlappende årsager.

3.3 Kommunernes vurdering af deres praksis for fraværsregistrering

En væsentlig forudsætning for opfølgningen på og håndteringen af fravær er, hvordan fraværet registreres på skolerne. Kun 27 % af kommunerne oplever, at der er en ensartet fraværsregistrering på tværs af skolerne

i kommunen, imens 48 % er delvist enige i dette, som illustreret i figur 3. Der er altså fortsat en betydelig variation i, hvordan fraværet registreres og indberettes, hvilket VIVE's evaluering af reglerne om styrket forældreansvar ligeledes viste (VIVE 2023³). Denne manglende ensartethed kan udfordre kommunernes mulighed for at sikre rettidig opfølgning på elevernes fravær.

Figur 3. Forvaltningen oplever en ensartet fraværsregistrering på tværs af skolerne i kommunen.

Anm.: n=73 besvarelser. Kommunerne har svaret på, om de er enige i følgende udsagn: Forvaltningen oplever en ensartet fraværsregistrering på tværs af skolerne i kommunen.

Detaljerede data, herunder figurer og grafer kan findes i bilaget.

³ Evaluering af lov om styrket forældreansvar (VIVE 2023).

4. Syge- undervisning

Dette kapitel omhandler sygeundervisning. Kapitlet beskriver kommunale forvaltningers praksis for sygeundervisning samt omfanget af sygeundervisning.

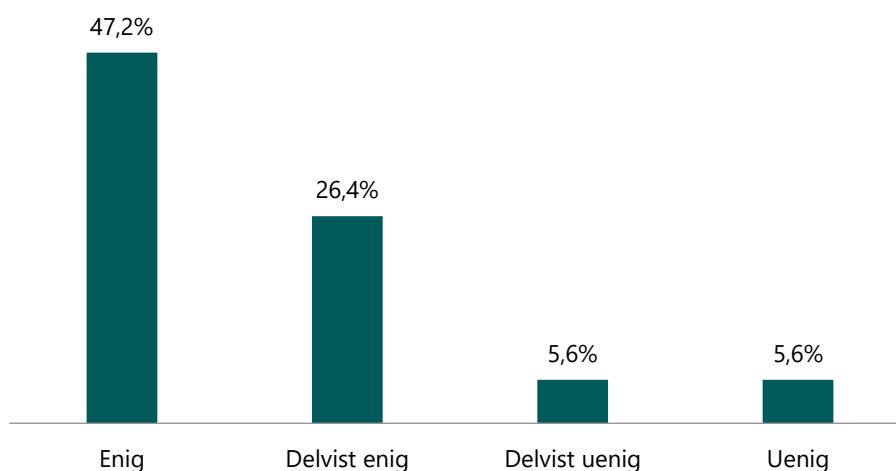
Opsamling: kommunernes praksis for sygeundervisning

- **Øget behov:** 47 % af kommunerne oplever, at et stigende antal elever har behov for sygeundervisning. Yderligere 26 % af kommunerne er delvist enige i dette.
- **Kommunens vurdering af deres praksis for sygeundervisning:** 13 % af kommunerne vurderer, at de har en god praksis for sygeundervisning, imens 45 % er delvist enige i, at de har en god praksis. 6 % er uenige i og 27% er delvist uenige i, at de har en god praksis for sygeundervisning.
- **Finansieringsudfordringer:** 79 % af kommunerne er enten enige eller delvist enige i, at det er vanskeligt at finansiere sygeundervisning. Det gælder især de kommuner, der angiver, at de ikke har en god praksis for sygeundervisning.
- **Medarbejderressourcer:** 62 % af kommunerne finder det svært at afsætte medarbejdere til sygeundervisning, og dette problem er mere udtalt blandt de kommuner, som er uenige eller delvist uenige i, at de har en god praksis for sygeundervisning.
- **Brug af fjernundervisning:** I 52 % af kommunerne anvender flere skoler fjernundervisning (online undervisning) som en del af sygeundervisning, imens der i 17 % af kommunernes ikke er nogle skoler, der anvender det.

4.1 Omfanget af sygeundervisning

Næsten halvdelen af de kommunale forvaltninger (47 %) oplever, at et stigende antal elever har behov for sygeundervisning, og 26% svarer, at de er delvist enige. Kun en mindre andel (11 %) svarer, at de ikke oplever et voksende behov. Dette ses i figur 4, som viser andelen af kommuner, der oplever en stigning i antallet af elever, der har behov for sygeundervisning.

Figur 4. Forvaltningen oplever, at et stigende antal elever i kommunens skoler har behov for sygeundervisning.

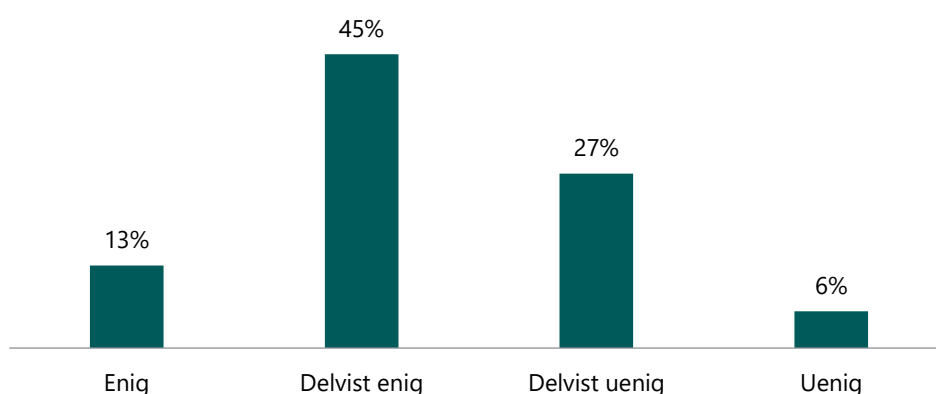

Anm.: 74 kommuner har besvaret spørgsmålet om, hvorvidt forvaltningen oplever, at et stigende antal elever i kommunens skoler har behov for sygeundervisning.

4.2 Kommunens vurdering af praksis for sygeundervisning

Der er en tydelig forskel på, hvordan kommunerne vurderer skolernes praksis for sygeundervisning. Figur 5 viser, at kun 13 % af kommunerne mener, at de har en god praksis for sygeundervisning. Derudover er knap halvdelen (45 %) delvist enige i, at de har en god praksis for sygeundervisning. 32 % er delvist uenige eller uenige i, at deres praksis er god. Dette indikerer altså, at der i ca. hver tredje kommune er plads til forbedringer i den måde, som sygeundervisningen organiseres og gennemføres på.

Figur 5. Forvaltningen oplever, at skolerne har en god praksis for sygeundervisning.

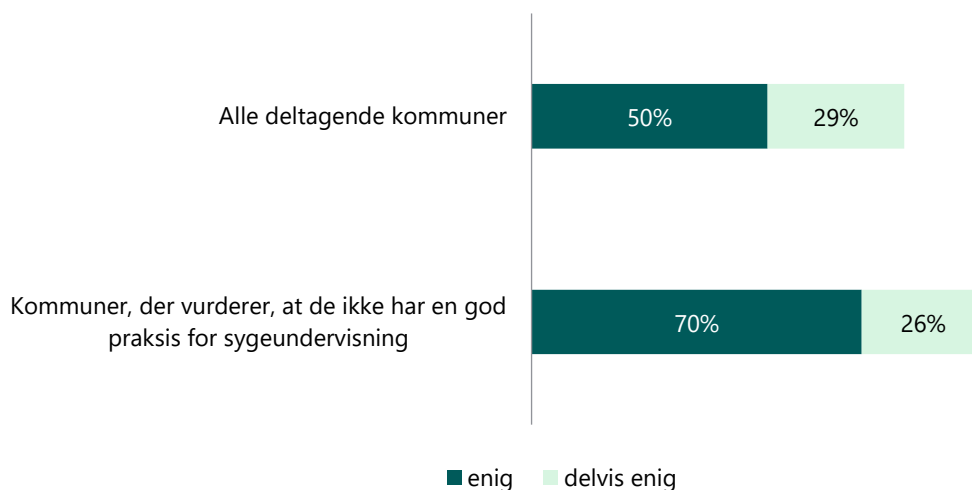
Anm.: 74 kommuner har besvaret spørgsmålet om, hvorvidt forvaltningen oplever, at skolerne har en god praksis for sygeundervisning.

4.3 Udfordringer med at iværksætte sygeundervisning

Ca. to tredjedele af kommunerne (68 %) er enige eller delvist enige i, at det er vanskeligt at tilbyde sygeundervisning til de elever, der har behov for det. 24 % af kommunerne svarer, at de er uenige eller delvist uenige i, at de har disse vanskeligheder.

En væsentlig udfordring er finansieringen af sygeundervisning. Figur 6 viser, at 79 % af kommunerne angiver, at de oplever det vanskeligt at finansiere sygeundervisningen. Udfordringerne med finansieringen er mere udtalte i kommuner, der er uenige eller delvist uenige i, at de har en god praksis for sygeundervisning. Blandt disse kommuner rapporterer 96 % om vanskeligheder med finansieringen.

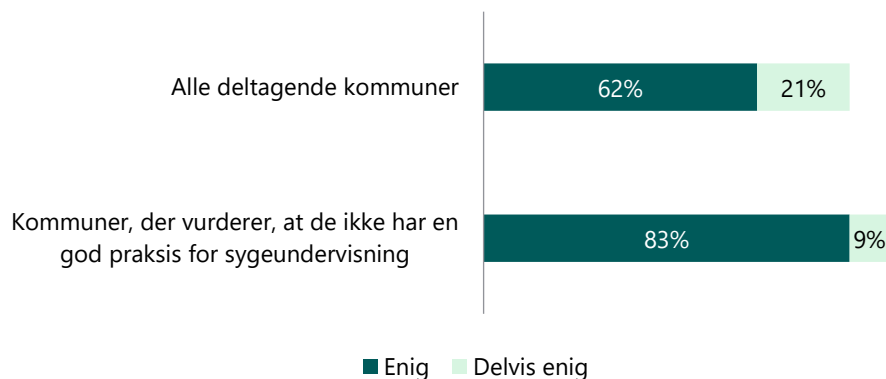
Figur 6. Hvorvidt det er vanskeligt at finansiere sygeundervisning blandt henholdsvis alle deltagende kommuner og de kommuner, der vurderer, at de ikke har god praksis for sygeundervisning.

Anm.: Antallet af besvarelser er 72 og 23. Figuren viser fordelingen på spørgsmålet: "Vanskeligt at finansiere sygeundervisning blandt de kommuner, der ikke vurderer at have en god praksis for sygeundervisning". Svarfordelingen er opdelt på kategorierne 'alle besvarelser' og de kommuner, som er uenige/delvist uenige i, at skolerne har en god praksis for sygeundervisning. De fulde svarfordelinger kan ses i bilaget.

Et andet aspekt af skolernes udfordring med at iværksætte sygeundervisninger går på, at det kan være vanskeligt at afsætte medarbejderressourcer til opgaven. Figur 7 viser, at 62 % af kommunerne svarer, at det er svært at finde tilstrækkelige medarbejderressourcer til varetagelsen af sygeundervisning, og 21 % er delvist enige i dette. Dette problem er især udtalt i de kommuner, der ikke mener, at de har en god praksis for sygeundervisning. Af gruppen, der er uenige eller delvist uenige i, at de har en god praksis for sygeundervisning, er der således 92 %, der rapporterer vanskeligheder med at afsætte medarbejdere.

Figur 7. Hvorvidt det er vanskeligt afsætte medarbejderressourcer til sygeundervisning blandt henholdsvis alle kommuner og de kommuner, der vurderer, at de ikke har god praksis for sygeundervisning.

Anm.: Antallet af besvarelser er 72 og 23. Figuren viser fordelingen på spørgsmålet: "Vanskeligt for kommunens skoler at afsætte medarbejderressourcer til sygeundervisningen". Svarfordelingen er opdelt på kategorierne 'alle besvarelser' og de kommuner, som er uenige/delvist uenige i, at skolerne har en god praksis for sygeundervisning. De fulde svarfordelinger kan ses i bilaget.

4.4 Anvendelse af fjernundervisning som del af sygeundervisning

Som noget relativt nyt blev der fra 1. august 2022 indført mulighed for, at undervisningen kan tilrettelægges som fjernundervisning i op til 20 pct. af den enkelte klasses samlede undervisningstid, herunder at fjernundervisning efter omstændighederne kan anvendes som led i sygeundervisning. Flere kommuner anvender fjernundervisning som en del af sygeundervisning. 52 % af kommunerne angiver, at fjernundervisning anvendes på flere skoler i kommunen, mens kun 17 % angiver, at ingen skoler bruger det. Der er ingen signifikant sammenhæng mellem brugen af fjernundervisning og vurderet god praksis for sygeundervisning. Kommuner, der anvender fjernundervisning som en del af sygeundervisningen, rapporterer således stadig om udfordringer med finansiering og afsætning af medarbejderressourcer til sygeundervisningen, ligesom de ikke nødvendigvis vurderer, at deres praksis for sygeundervisning er bedre.

Detaljerede data, herunder figurer og grafer, kan findes i bilaget.

5. Hjemmeundervisning

Dette kapitel omhandler hjemmeundervisning. Kapitlet beskriver årsager til og omfang af hjemmeundervisning samt kommunernes praksis for at føre tilsyn med hjemmeundervisningen.

Opsamling: hjemmeundervisning og kommunernes praksis for tilsynet med dette

- **Stigning i antallet af hjemmeunderviste børn:** Antallet af hjemmeunderviste børn er steget markant fra 475 i 2017 til 1553 i juni 2024. Dette svarer til en tredobling af antallet af hjemmeunderviste børn. Der er stor variation i andelen af hjemmeunderviste børn kommunerne imellem.
- **Tilfælde af manglende kvalitet i hjemmeundervisning:** 36 % af kommunerne angiver, at de inden for de seneste 2 år efter et tilsyn har konkluderet, at undervisningen ikke stod mål med det, der almindeligvis kræves i folkeskolen.
- **Varighed af hjemmeundervisning:** 56 % af kommunerne rapporterer, at en typisk varighed for hjemmeundervisning udgør 2-3 år, mens 22 % angiver en typisk kortere varighed, og 22 % angiver en længere varighed.
- **Primære årsager til hjemmeundervisning:** De hyppigste årsager til hjemmeundervisning er forældrenes pædagogiske eller politiske overbevisning (67 %) og barnets mistriksel i skolen/i et traditionelt skolemiljø (58 %). Flertallet af hjemmeunderviste børn kommer fra almindelige folkeskoleklasser (72 %) eller privat/fri grundskole (30 %).
- **Tilsyn med hjemmeundervisning:** I to tredjedele af kommunerne er distriktsskolen ansvarlig for at føre tilsyn med hjemmeundervisning, og 84 % af kommunerne fører som udgangspunkt tilsyn med en fast kadence. De fleste tilsyn omfatter samtaler med undervisningsansvarlige og elever.

5.1 Omfanget af hjemmeundervisning

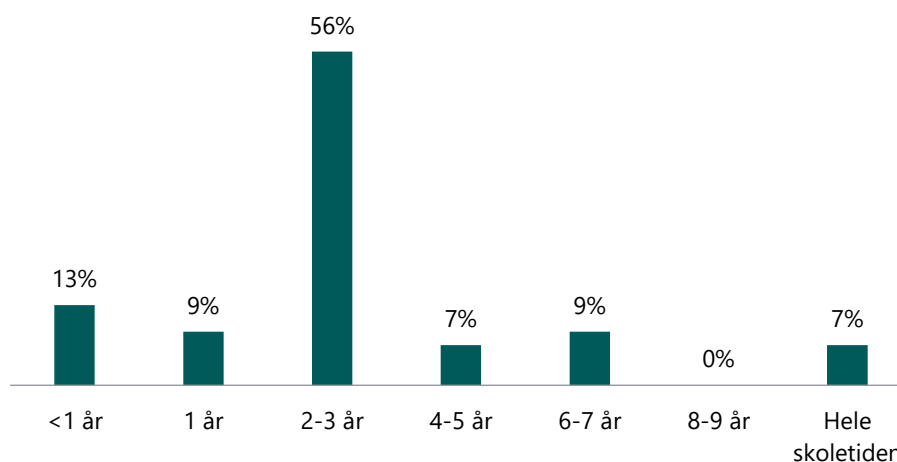
Næsten alle kommuner angiver pr. juni 2024, at minimum ét barn hjemmeundervises i kommunen (88 %). Det samlede antal hjemmeunderviste børn i de deltagende kommuner udgør på tidspunktet for besvarelse af spørgeskemaet 1553. De 1553 børn fordeler sig på 65 kommuner.

Den gennemsnitlige andel af børn, der bliver hjemmeundervist, er relativt lav (0,24 %), men varierer dog betydeligt mellem kommuner. Der er således nogle kommuner, der har en andel af hjemmeunderviste børn, der ligger væsentligt over landsgennemsnittet. I 5 af landets kommuner bliver mere end 1,3 % af de undervisningspligtige børn således hjemmeundervist.

5.2 Længden på hjemmeundervisning

Det varierer, hvor længe børn bliver hjemmeundervist. Figur 8 viser, at blandt de kommuner, der har svaret, angiver 56 %, at børnene hjemmeundervises i 2-3 år, mens 22 % angiver kortere perioder, og 22 % angiver længere perioder. En mindre andel (7 %) rapporterer, at børnene bliver hjemmeundervist under hele skoleforløbet. Der er derudover 38 % af kommunerne, der angiver, at de ikke ved, hvor mange år børnene typisk bliver hjemmeundervist i kommunen.

Figur 8. Hvor mange år hjemmeundervises et barn typisk i jeres kommune?

Anm.: n=45 besvarelser. Der er derudover 38 % af kommunerne, der har svaret "ved ikke", hvorfor der er en del usikkerhed om længden på tiden, hvor børnene bliver hjemmeundervist.

Enkelte kommuner angiver i valgfri fritekstspørgsmål, at de har udfordringer med at vurdere varigheden af hjemmeundervisning, især når det drejer sig om børn, som er født i udlandet, eller når børnene er bosiddende i udlandet.

5.3 Årsager til hjemmeundervisning

Årsagerne til hjemmeundervisning varierer, men blandt de mest hyppige årsager, som kommunerne angiver, er forældrenes pædagogiske eller politiske overbevisning (67 %), og over halvdelen af kommunerne (58%) angiver barnets mistrivsel i skolen/i et traditionelt skolemiljø som årsag til, at forældrene vælger hjemmeundervisning.

Andre årsager omfatter ventetid på et passende skoletilbud (21 %), samarbejdsvanskeligheder mellem forældre og skole (19 %) samt behov for psykologisk eller socialfaglig udredning (13 %).

5.4 Veje ind i hjemmeundervisning

51 % af kommunerne angiver et førskoletilbud som en af de tre hyppigste steder, barnet kommer fra, før barnet bliver hjemmeundervist. Et førskoletilbud kan enten være hjemmepasning eller daginstitutioner, hvilket indikerer, at en del børn hjemmeundervises i de første undervisningspligtige år i stedet for at starte i en grundskole. De fleste hjemmeunderviste børn kommer fra almindelige folkeskoleklasser (72 %) eller privat/fri grundskole (31 %), som illustreret i figur 9.

Figur 9. Hvilke tilbud hjemmeunderviste børn hyppigst har været i, inden de blev hjemmeundervist?

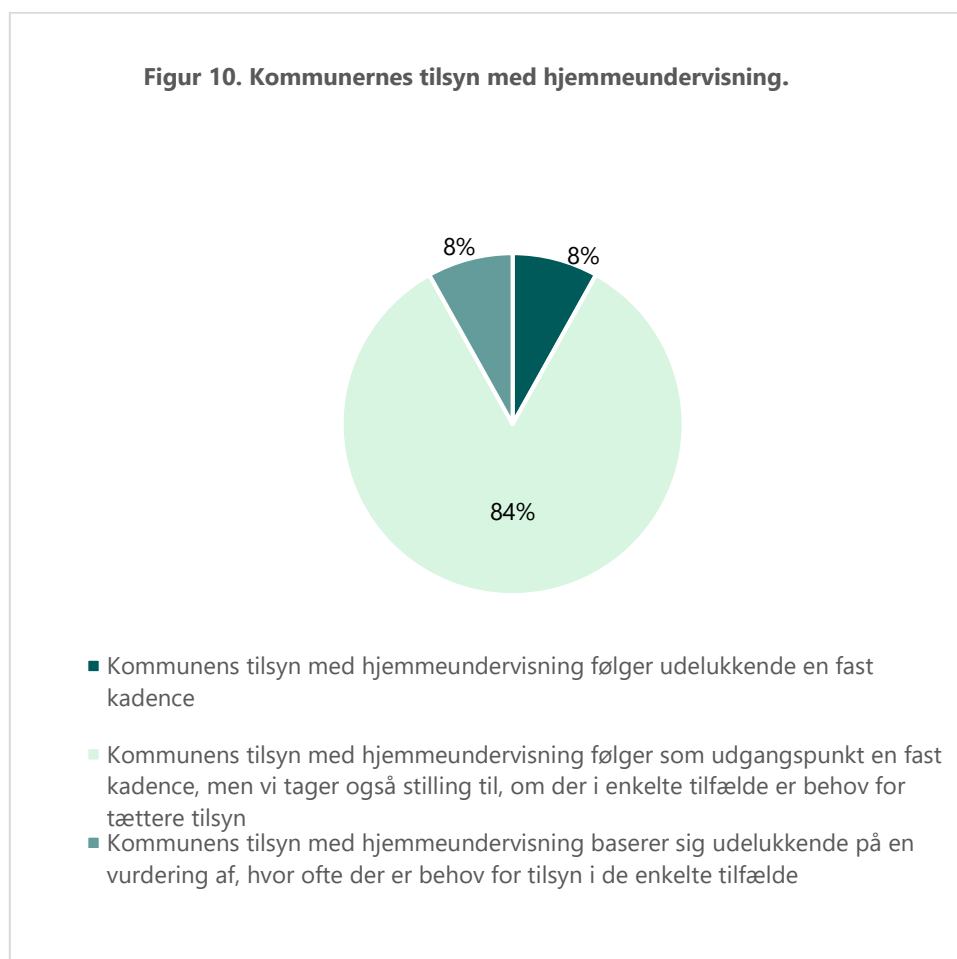
Anm.: Der er 74 kommunale forvaltninger, der har besvaret spørgsmålet. De fulde svar kan ses i bilaget.

Der er relativt få børn, der kommer fra specialklasser eller specialskoler, hvilket tyder på, at hjemmeundervisning ikke primært vælges som en løsning for børn, der tidligere modtog specialpædagogisk støtte i specialskoler eller specialklasser, og behandlingstilbud, inden de blev hjemmeundervist.

5.5 Tilsyn med hjemmeundervisning

Ca. 2/3 af kommunerne rapporterer, at tilsynet med hjemmeundervisningen primært varetages af distriktskolen, mens 29 % anvender kommunale konsulenter, og 5 % har tilsynet placeret hos kommunens Pædagogisk-Psykologiske Rådgivning (PPR).

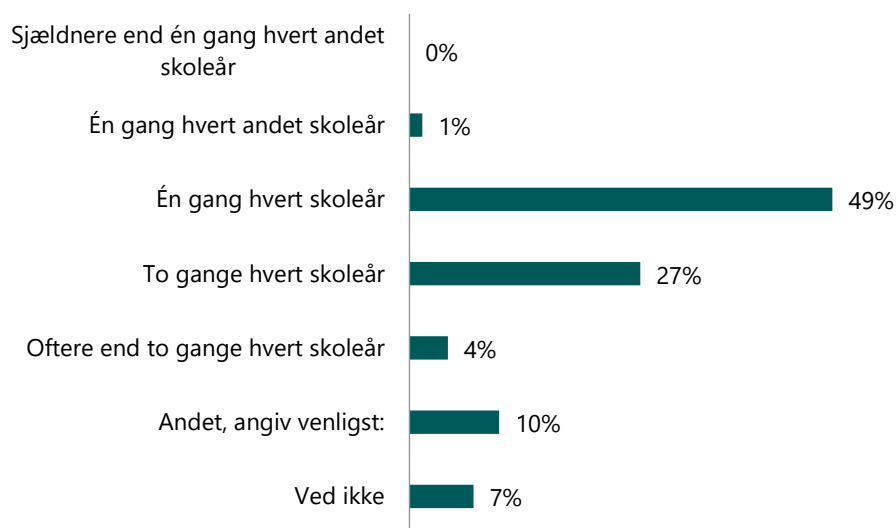
Figur 10 viser, at tilsynsmodellerne varierer, men 84 % baserer tilsynet på en fast kadence med mulighed for ekstra tilsyn ved behov, 8 % af kommunerne fører tilsyn med en fast kadence, og 8 % fører tilsyn ud fra det konkrete behov.

Anm.: Der er 67 kommunale forvaltninger, der har besvaret spørgsmålet. Det fulde spørgsmål kan ses i bilaget.

Næsten alle kommuner fører tilsyn minimum én gang om året, og halvdelen af kommunerne gennemfører tilsyn mindst én gang hvert skoleår. 27 % fører tilsyn to gange hvert skoleår, mens ca. 10 % fører tilsyn oftere end to gange, som er illustreret i figur 11.

Figur 11. Hvor ofte føres der som udgangspunkt tilsyn med hjemmeundervisning?

Anm.: 67 kommunale forvaltninger har besvaret spørgsmålet. Spørgsmålet er kun besvaret af kommuner, der ikke har svaret, at de udelukkende fører tilsyn ud fra en fast kadence. De fulde svar ses i bilaget.

Tilsyn, der inkluderer samtaler med både den undervisningsansvarlige og barnet, er de mest almindelige former for tilsyn (henholdsvis 79 % og 78 %). I lidt over halvdelen af tilsynene (58 %) er læsning af undervisningsplan en del af tilsynet med hjemmeundervisning, og halvdelen af kommunerne (51%) rapporterer også, at tilsynet omfatter observation af undervisningen. 28 % af kommunerne rapporterer, at det seneste tilsyn inkluderede en gennemførelse af enten standardiserede test, gennemgang af prøveresultater eller gennemførelse af folkeskolens nationale overgangstest.

5.6 Konklusion på baggrund af tilsyn med hjemmeundervisning

36 % af kommunerne angiver, at de inden for de seneste 2 år har konkluderet på baggrund af tilsynet, at undervisningen ikke stod mål med det, der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Detaljerede data, herunder figurer og grafer kan findes i bilaget.

6. Børn uden for undervisningstilbud

Kapitlet omhandler omfanget af børn uden for undervisningstilbud samt varighed og årsagerne hertil. Det beskriver også, hvordan kommunerne følger op.

Opsamling: kommuners praksis for opfølgning på børn uden for undervisningstilbud

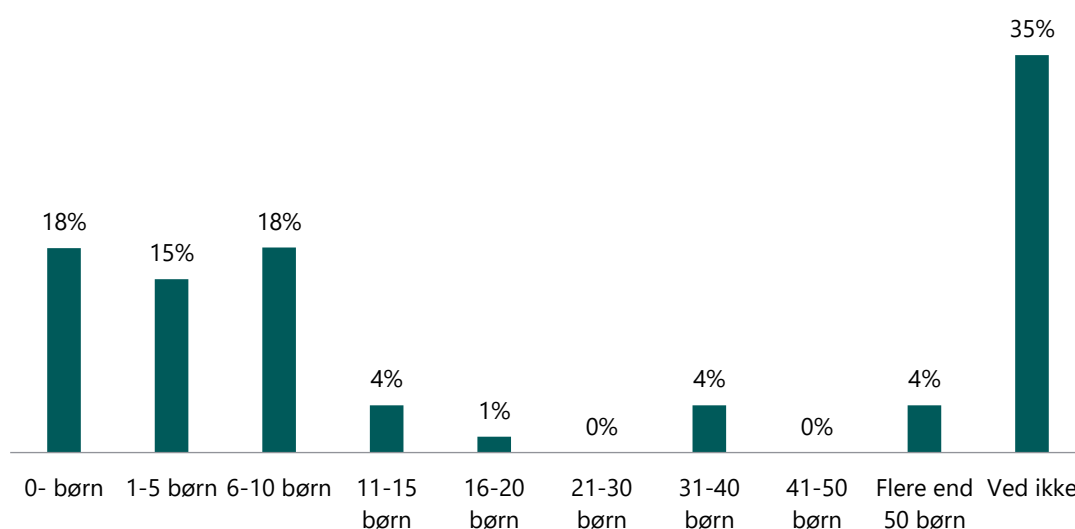
- **Antal børn uden for undervisningstilbud*:** I juni 2024 er der 644 børn uden for undervisningstilbud blandt de kommuner, der har besvaret undersøgelsen.
- **Årsager til at være uden for undervisningstilbud:** De mest rapporterede årsager til, at børn er uden for et undervisningstilbud, er psykiske udfordringer (51 %), forældre, der ikke har henvendt sig til kommunen efter flytning (39 %) og afventning af plads på specialtilbud (34 %).
- **Børn, der forventes at være uden for undervisningstilbud i længere tid end tre uger:** 64 af de 644 børn, der er uden for et undervisningstilbud pr. juni 2024, forventes at være uden for undervisningstilbud efter 3 uger fra tidspunktet for undersøgelsen, hvilket svarer til ca. 10 % af det samlede antal.
- **Hvor barnet har været indskrevet før:** 56 % af kommunerne angiver, at børn uden for undervisningstilbud oftest har været indskrevet i almene folkeskoleklasser. 24 % nævner fri- og privatskoler, 22 % nævner specialklasser og specialskoler, og 17 % nævner behandlings- og specialundervisningstilbud.

* Børn uden for undervisningstilbud defineres her som børn, der i mere end tre uger uden for ferieperioden ikke er indskrevet i et undervisningstilbud, og hvor forældrene ikke har givet meddelelse om, at de hjemmeunderviser barnet. Denne definition er den samme, som bruges af Rambøll 2018.

6.1 Omfanget af børn uden for undervisningstilbud

Pr. 1. juni 2024 var 644 børn uden for undervisningstilbud blandt de kommuner, der har deltaget i undersøgelsen. De 644 børn fordeler sig på 34 kommuner, der har angivet, at de har mindst ét barn uden for undervisningstilbud. Dermed har 47 % af kommunerne minimum 1 barn, der er uden for undervisningstilbud, 18 % af de deltagende kommuner angiver, at de ikke har nogle børn uden for undervisningstilbud på tidspunktet for spørgeskemaet. Det skal dog bemærkes, at 35 % af de adspurgte kommuner har svaret "ved ikke", og at tallene må derfor anses for at være behæftet med betydelig usikkerhed. Kun én kommune angiver, at de ikke har haft nogle børn uden for undervisningstilbud inden for de seneste 3 skoleår. Figur 12 viser antal børn uden for undervisningstilbud.

Figur 12. Antal børn uden for undervisningstilbud

Anm.: Figuren viser antallet af børn uden for undervisningstilbud, opdelt i kategorier. 72 Kommunale forvaltninger har besvaret spørgsmålet, inklusiv dem, der har svaret "ved ikke".

Kommunerne vurderer, at 64 af de 644 børn, som på tidspunktet for besvarelse af spørgeskemaet var uden for undervisningstilbud, stadig vil være uden tilbud efter tre uger. Dette svarer til cirka 10 % af det samlede antal børn uden for undervisningstilbud.

6.2 Tidligere indskrevne tilbud for børn uden for undervisningstilbud

Kommunerne er blevet spurgt om, hvor børn uden for undervisningstilbud senest har været indskrevet. Det giver indsigt i forløbet, der går forud for, at de står uden for et undervisningstilbud. 56 % af kommunerne har her angivet, at et af de tre hyppigste tilbud, som børnene har været indskrevet i, før at de kommer uden for et skoletilbud, er almene klasser i en folkeskole. 24 % af kommunerne nævner frie- eller private grundskoler, mens 22 % rapporterer, at børnene tidligere har været indskrevet i en specialklasse eller specialskole. Behandlings- og specialundervisningstilbud nævnes af 17 % af kommunerne. Hjemmeundervisning/pasning og daginstitution er nævnt af mindre end 10 % af kommunerne.

Blandt de kommuner, der har angivet andre årsager, nævnes, at børnene ikke har været indskrevet noget sted, eller at de kommer fra andre kommuner, hvilket gør det vanskeligt at oplyse, hvor de tidligere har været indskrevet.

6.3 Årsager til, at børn er uden for et undervisningstilbud

Kommunerne har identificeret årsager til, at børn er uden for undervisningstilbud i mere end tre uger uden for ferieperioden i de seneste 2 skoleår.

De mest rapporterede årsager til, at børn er uden for et undervisningstilbud, er psykiske udfordringer (51 %), forældre, der ikke har henvendt sig til kommunen efter flytning (39 %) og afventning af plads på specialtilbud (34 %).

Figur 13. Hvilke af begrundelserne for, at børnene ikke er i undervisningstilbud, er forvaltningen stødt på?

Anm.: 71 kommunale forvaltninger har besvaret spørgsmålet "Hvilke af begrundelserne for, at børnene ikke er i undervisningstilbud i mere end tre sammenhængende uger uden for ferieperioden, er forvaltningen stødt på?"

Andre årsager inkluderer afventning af en pædagogisk-psykologisk vurdering fra PPR (17 %), udfordringer med at finde skoletilbud i forbindelse med anbringelse uden for hjemmet (16 %), og sociale problemer i skolen (21 %) og i hjemmet (15 %). Kun 3 % af kommunerne rapporterer om misbrug som en årsag. Dette er illustreret i figur 13.

Kommunerne har også haft mulighed for at uddybe eller angive forbehold i forhold til antallet af børn uden for undervisningstilbud og de udfordringer, der gør det vanskeligt at finde passende undervisningstilbud til disse børn. Spørgsmålet blev stillet med et åbent tekstfelt, for at opnå indsigt i de udfordringer, der kan føre til, at børn står uden for undervisningstilbud. Her angiver 6 kommuner, at der er en konflikt mellem de tilbud,

som forældrene forventer, og de tilbud, kommunen kan tilbyde. Derudover nævner fire kommuner at have udfordringer med pladser i specialundervisningstilbud.

6.4 Opsporing af børn uden for undervisningstilbud

Kommunerne bruger forskellige metoder til at identificere, om der er børn i kommunen, som er uden for undervisningstilbud. Næsten alle kommuner anvender elevadministrative systemer til dette formål. Derudover får 44 % af kommunerne løbende orientering fra undervisningstilbud og institutioner, og henholdsvis 23 % og 17 % af kommunerne benytter indberetninger fra kommunale aktører på socialområdet og kommunens børne- og ungerådgivning.

Der er ingen væsentlige forskelle, med hensyn til hvor mange og hvilke opfølgingsmetoder kommunerne anvender, når man sammenligner kommuner med børn uden for undervisningstilbud og kommuner uden børn uden for undervisningstilbud. Det indikerer, at opfølgingsmetoder varierer lokalt. 67 % af kommunerne anvender mere end én type metode til at undersøge, om der er børn uden for undervisningstilbud. Andre metoder kan omfatte information i forbindelse med visitation til specialtilbud eller anbringelse hos andre kommuner.

Detaljerede data, herunder figurer og grafer kan findes i bilaget.

7. Perspektivering til tidligere undersøgelser

Følgende kapitel sammenligner undersøgelsens resultater med Rambølls undersøgelse af hjemmeundervisning, fravær og børn uden for undervisningstilbud fra 2018.

7.1 Resultater fra Rambølls undersøgelse af hjemmeundervisning, fravær og børn uden for undervisningstilbud

Rambøll udgav i 2018 en undersøgelse, udført på vegne af det daværende Undervisningsministerium. Undersøgelsen skildrede kommunernes praksis vedrørende langvarigt bekymrende fravær, sygeundervisning, hjemmeundervisning og børn uden for undervisningstilbud.

Denne undersøgelse bygger videre på Rambølls tidligere arbejde. Dog er der ændret i en del af spørgsmålsformuleringerne. Derfor sammenlignes der kun med Rambølls undersøgelse i de tilfælde, hvor spørgsmålsformuleringen er ens eller så tæt på hinanden, at det er meningsfuldt at sammenligne.

7.2 Langvarigt fravær

I Rambølls undersøgelse fra 2018 blev psykiske udfordringer, såsom angst eller ADHD, identificeret som nogle af de hyppigste årsager til langvarigt fravær, hvor 62 % af kommunerne angav disse udfordringer som en central faktor. Det afspejles også i denne undersøgelse, hvor 83 % af kommunerne angiver psykiske lidelser som angst og depression som hyppige årsager til langvarigt fravær. Denne undersøgelse viser derudover, at der stadig ikke er en ensartet praksis for registrering og opfølgning på fravær på tværs af kommunerne – en tendens, der også blev identificeret af Rambøll og senere undersøgelser (EVA 2022⁴; VIVE 2023⁵). Den manglende nationale definition af hvornår fravær er "bekymrende fravær" kan have betydning for, at der fortsat er en variation i, hvordan kommunerne håndterer langvarigt fravær, hvilket både Rambølls og denne undersøgelse fremhæver som en udfordring.

⁴ Øget motivation og reduktion af fravær. Kortlægning af kommuner og skolars arbejde med at øge motivation og reducere fravær i udskolingen. Danmarks Evalueringsinstitut 2022.

⁵ Evaluering af lov om styrket forældreansvar. VIVE 2023.

7.3 Sygeundervisning

Begge undersøgelser identificerer, at skolerne oplever udfordringer med at iværksætte sygeundervisning, særligt i forhold til finansiering og ressourceallokering. Rambølls undersøgelse afdækkede kvalitativt, at finansieringsproblemer var en barriere for iværksættelse af sygeundervisning. Data fra denne undersøgelse viser, at 79 % af kommunerne angiver finansiering som et væsentligt problem. Det kan desuden bemærkes, at reglerne siden Rambølls undersøgelse er blevet ændret, så fjernundervisning nu kan anvendes i sygeundervisningen. Alligevel bør det bemærkes, at der ikke i denne undersøgelse er tegn på, at kommuner, der bruger fjernundervisning, som fx online tilknytning til klasselokalet oplever færre udfordringer med finansiering eller medarbejderressourcer.

7.4 Hjemmeundervisning

Begge undersøgelser viser en markant stigning i antallet af hjemmeunderviste børn. Rambøll estimerede, at 475 børn i skoleåret 2016/2017 modtog hjemmeundervisning, sammenlignet med 378 i skoleåret 2014/2015, mens data fra denne undersøgelse viser, at antallet er steget til 1553 børn i 2024.

Der er metodiske forskelle mellem de to undersøgelser opgørelser af antal hjemmeunderviste børn. Rambøll estimerede antallet af hjemmeunderviste børn for de kommuner, der ikke deltog i spørgeskemaundersøgelsen. Hvis man bruger samme estimeringsmetode, vil antallet af hjemmeunderviste børn på landsplan ligge mellem 2060 til 2075.⁶ Vi har brugt samme estimeringsmetode for at kunne sammenligne direkte med Rambølls undersøgelse. Det er dog vigtigt at understrege, at der er tale om et estimat, som er behæftet med usikkerhed.

I Rambølls undersøgelse angav 51 % af kommunerne, at barnet mistrivedes i et traditionelt skolemiljø som den mest udbredte årsag til, at børnene blev hjemmeundervist. I Rambølls undersøgelse angav kommunerne alle de årsager, de var stødt på i løbet af de seneste tre skoleår. I denne undersøgelse har kommunerne samme svarkategorier, men har valgt de tre mest hyppige årsager til hjemmeundervisning. Her angiver 60 % af kommunerne barnets mistrivsel i skolen/i et traditionelt skolemiljø som en af de begrundelser for hjemmeundervisning, de oftest støder på. Denne årsag til hjemmeundervisning er således blevet mere udbredt i 2024, sammenlignet med 2017.

Rambølls undersøgelse viste, at en tredjedel af kommunerne havde set tilfælde, hvor hjemmeundervisningen ikke levede op til kravene herfor, ofte med utilstrækkelig faglig progression. Nærværende undersøgelse fandt, at 36 % af kommunerne angav, at de inden for de seneste 2 år efter et tilsyn har konkluderet, at undervisningen ikke stod mål med det, der almindeligvis kræves i folkeskolen. Andelen af tilfælde, hvor kommunerne vurderer, at hjemmeundervisningen ikke stod mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, er dermed næsten ens, hvilket er bemærkelsesværdigt i lyset af stigningen i antallet af hjemmeunderviste børn.

⁶ Estimatet er udregnet som et produkt af det gennemsnitlige antal hjemmeunderviste børn for de kommuner, der har angivet, at de har hjemmeunderviste børn i kommunen (88 %) og antallet af kommuner (98). Dette tal er ca. 2060 børn på landsplan. Der er også foretaget et andet estimat, hvor der er taget højde for antallet af børn i de enkelte kommuner.

7.5 Børn uden for undervisningstilbud

Undersøgelsen viser, at 644 børn pr. juni 2024 var uden for undervisningstilbud, mens Rambølls undersøgelse registrerede cirka 240 børn uden for undervisningstilbud i 2017. Dette er en stigning på 169 % siden 2017.

Der er metodiske forskelle mellem de to undersøgelses opgørelser af antal børn uden for undervisningstilbud. Rambøll estimerede antallet af børn uden for undervisningstilbud for kommuner, der ikke havde deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, hvorimod denne undersøgelse kun rapporterer svar fra de kommuner, der har besvaret spørgeskemaet. Hvis man bruger samme estimeringsmetode, vil antallet af hjemmeunderviste børn på landsplan ligge mellem 1114 til 1210⁷. Det er dog vigtigt at understrege, at der er tale om et estimat, som er behæftet med usikkerhed.

⁷ Estimatet er udregnet som et produkt af det gennemsnitlige antal børn uden for undervisningstilbud for de kommuner, der har angivet, at de har børn uden for undervisningstilbud (65 %) og antallet af kommuner (98). Dette tal er ca. 2010 børn på landsplan. Der er også foretaget et andet estimat, hvor der er taget højde for antallet af børn i de enkelte kommuner.

Kolofon

Langvarigt fravær, sygeundervisning, hjemmeundervisning og børn uden for undervisningstilbud

Redaktion:

Kontor for Viden og Kommunikation, Kontor for frie grundskoler og Center for Folkeskole,
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Grafisk tilrettelæggelse og layout:

Børne- og Undervisningsministeriet

Publikationen kan ikke bestilles, men den kan hentes på Børne- og Undervisningsministeriet hjemmeside.

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til Kontor for Viden og Kommunikation.

Udgivet af:

Børne- og Undervisningsministeriet, 2024

